

Teknik- og Miljøforvaltningen
Center for Bydesign
Postboks 447
1505 København V

København d. 21. juli 2010

Vedr. lokalplanforslag "Strandlodsvej"

Københavns Museum har modtaget materiale vedrørende ovennævnte lokalplanforslag og har foretaget en gennemgang af sagen.

Generelle kommentarer

Nedenstående beskrivelse af de berørte områder giver et billede af den utrolig blandede industri der har været i området. Området rummer således bygningsformer fra hele det 20. århundrede og de skiftende måder at bygge fabriks- og værkstedsbygninger. De ældste bygninger ligger oppe mod Lindgreens Allé, hvor der ofte har hørt beboelse med til fabrikken, mens det bliver nyere og nyere ned mod Lergravsvej.

Det er sjældent at man indenfor så lille et område kan se så lang en historisk udvikling. Området har været præget af mange former for industri og bygningerne vidner om denne forskellighed og industrielle udvikling.

Det er positivt, at museets kommentarer til startredegerelsen er blevet skrevet ind i lokalplanforslaget. For god ordens skyld skal det lige pointeres at museet siden startredegerelsen har skiftet navn fra Københavns Bymuseum til Københavns Museum. At bygningerne i 'område II' ikke bevares er beklageligt, da disse er med til at give området en historisk bredde ved at fortælle den senere industrihistorie. I 'område I' bliver der udpeget tre bygninger som bevaringsværdige. Museet er enig i disse bygningers status som bevaringsværdige. Det skal dog pointeres at disse bygninger er bevaringsværdige i kraft af deres kontekst og som dele i et kulturmiljø. Bliver bygningerne stående mens alle omgivelserne fjernes, så mister bygningerne deres fortællepotentiale. Derfor vil museet gerne kontaktes tidligt i udarbejdelsen af den eventuelle supplerende lokalplan for 'område I', så vi kan indgå i en dialog om, hvordan det er muligt at bevare områdets kulturhistorie samtidig med at området udvikles.

De tre nævnte bevaringsværdige bygninger i 'område I' er udpeget på baggrund af de tidligere SAVE-registreringer, de såkaldte bydelsatlas. Københavns Museum vil gerne gøre opmærksom på, at disse ikke er ajourført. De tidligere SAVE-registreringer var en sammenlægning af arkitektoniske og kulturhistoriske bevaringsværdier, men dette er to forskellige parametre og burde vurderes særskilt. Derudover virker den kulturhistoriske vurdering tilfældig og i flere tilfælde direkte fejlagtig. Eksempelvis står der ud for den kulturhistoriske vurdering for Strandlodsvej 9A at den "ligner en købmandsgård". Dette kan siges at være, om ikke direkte forkert, så i hvert fald utilstrækkeligt da bygningen, som det fremgår senere, er opført som en limfabrik. Vi anbefaler derfor at man ikke blot støtter sig til bydelsatlæssene i udpegningerne af kulturhistorisk bevaringsværdi men i stedet rådfører sig med museet.

Matrikel 240.

Disse bygninger er et sammensat industrielt kompleks. Den ældste bygning er den 2-etages bygning og er fra 1898. Den blev opført dels som beboelse og dels som eddikebryggeri af arkitekt Berthelsen for grosserer Carl L. Petersen. Der blev i samme forbindelse opført en staldbygning. Bygningens funktion ændres løbende i de første årtier af 1900-tallet fra at være eddikebryggeri til bødkerværksted til metalstøberi. Sideløbende med de funktionelle forandringer udfører de skiftende ejere tilbygninger og bygningsforandringer, hvorfor bygningerne fremstår forskelligartet. I 1957 overtager fabrikant Åge Ellermann-Jensen bygningerne og indretter maskin- og sengefabrikken MEKA og beholder bygningerne frem til i dag. I forhuset var der beboelse på førstesalen helt frem til 1997, hvor det inddrages til kontor og lager.

Bygningerne som ved første øjekast fremstår uensartet fortæller historien om en industriel udvikling, hvor skiftende fabriksejere udnyttede eksisterende lokaler og blot opførte nyt i forbindelse med det gamle, hvorfor bygningerne fortæller en interessant industriel kulturhistorie.

Matrikel 30i

Pakhuset på denne matrikel er, ifølge startredegoerselen, bevaringsværdig. Dette er vi enige i. Bygningen er fra begyndelsen af 1900-tallet og er opført af forlagsboghandleren Hegel. Arkitekten Ludvig Andersen opførte endvidere en funktionærbolig, som i dag desværre er nedrevet. Pakhuset var ejet af A/S Gyldendalske Boghandel, som i løbet af 1900-tallet udvidede bygningen flere gange. Der var behov for en kantine til de mange medarbejdere og flere kontorer. Derfor er det ikke kun det forreste pakhus, der er bevaringsværdigt, men hele komplekset, da de samlet set fortæller historien om Gyldendal, der bliver større og større.

Matrikel 30i, 30k og 30h

De tre bygninger ud mod Lindgreens Allé er alle fra sidst i 1800-tallet og opført til beboelse for to familier på nær den tættest på pakhuset, som kun var tiltænkt én familie. I bygningen tættest på pakhuset boede en overgang en trykkeriarbejder, som formentlig har arbejdet på forlaget. I de to andre har der blandt andet boet en metalstøber og murermester. Disse to erhverv hænger ligeledes sammen med den omkringliggende industri. Ofte boede arbejderne meget tæt på arbejdspladsen og disse tre beboelsesbygninger skal således ses i sammenhæng med de bevaringsværdige industribygninger.

Matrikel 30b

Denne ene bygning er, ifølge startredegoerselen, bevaringsværdig. Dette er vi enig i. Fabriksbygningen er fra omkring 1887 og var en limfabrik. Bygningen ændrer dog funktion og har både været farveri og væveri indtil bygningen og de adskillige tilbygninger og nye bygninger, der er kommet til, bliver overtaget af A/S Skandinavisk Arkady co. i 1930, som formentlig var en konservesfabrik.. Siden har bygningerne haft flere ejere og er i dag opdelt i forskellige lejemål.

Matrikel 3623, 3641 og 3642

Alle tre matrikler tilhørte Jacob Holm & Sønners limfabrik. Den lange bygning på matrikel 3642 er formentlig fra sidst i 1800-tallet, men blev gjort længere i

1907. Bygningen er tegnet af arkitekt Magdahl-Nielsen. Beboelsesbygningen på matrikel 3623 er fra 1915 og er tegnet af arkitekten Johan Nielsen, som stod for de fleste af fabrikkens bygninger. Til huset hørte endvidere et vaskehus og et udhus til retirade og brændselsrum. Udover huset og fabriksbygningen ejede fabrikken endnu en bolig med have, et folkehus, kulskur og garage. De er alle bygget mellem årene 1910-1920. I begyndelsen af 1930'erne overtager fabrikant E. Manfeldt bygningerne på 3623 og 3641 og opfører et nyt kedelhus samt foretager en del bygningsforandringer. Blandt andet indretter han et bød-kerværksted. Ti år senere udvides fabrikken igen med en lager- og kontorbygning. I begyndelsen af 1950'erne skifter fabrikken igen ejere til Sadolin Holmblad. Fabrikken bliver atter udvidet og der bliver foretaget en del bygningsforandringer, så fabrikken kan bruges til nye formål.

Bygningerne på 3642, som var den oprindelige limfabrik, bliver overtaget af fabrikant og smedemester Marius Nielsen i 1935. Han tilføjer flere bygninger til den oprindelige fabriksbygning. I bygningerne er der både bød-kerværksted og smedeværksted og væveri. Damgaards væveri overtager bygningerne sidst i 1940'erne.

Matrikel 3824

Københavns Brødfabrikker opfører sidst i 1930'erne to fabriksbygninger, en garagebygning, en dampskorsten samt en transformatorbygning på matriklen. Bygningerne og skorstenen er tegnet af arkitekt Sten Walsøe. Det går godt for Københavns Brødfabrikker, da de løbende udvider blandt andet med en laboratoriebygning og diverse tilbygninger. De fleste tilbygninger er foretaget af arkitekt Eske Kristensen. Lidt specielt bliver garagerne omdannet til hestestald i 1941 formodentlig på grund af mangel på brændstof til bilerne, som bliver erstattet af heste. Københavns Brødfabrikker skifter i begyndelsen af 1970'erne navn til Schulstad Brød A/S, men få år efter overgår samtlige bygninger til virksomheden Lillesø-Liv A/S, som omdanner bygningerne til tilskæreri og modelværksted. Virksomheden har dog kun til huse i bygningerne i få år, hvorefter bygningerne gentagne gange skifter ejer. Til sidst bliver bygningerne opdelt i flere lejemål og rummer alt fra klublokaler og værksted til stilladsudlejning. I dette kompleks er det især interessant, at de to fabriksbygninger og dampskorstenen stadig er intakt. Fabriksskorstene bliver rask væk revet ned i hele københavnsområdet uden hensynstagen til, at de på bedste vis fortæller historien om industrialisering.

Matrikel 3944

Bygningernes er formentlig fra begyndelsen af 1940'erne og tilhørte virksomheden Brødrene Henze, der lavede skruer og møtrikker. Til fabrikken hørte også en portnerbolig, som oprindeligt var en garage. Virksomhedens arkitekt Erik Jensen opfører adskillige tilbygninger og ombygninger over de næste tyve år – hovedsageligt lager-, kontor- og værkstedsbygninger. Brødrene Henze er ejere frem til begyndelsen af 1980'erne, hvorefter bygningerne har skiftende ejere. I værkstedshallen bliver der indrettet produktionsskole i 1998.

Matrikel 4108 og 4109

Bygningerne ned mod Lergravsvej er af nyere dato. A/S Vissing & Jørgensen opfører en 5-etages fabriksbygning i 1949, tegnet af arkitekt Louis Grønlund &

Svend Hally. Bygningen bliver 10 år senere indrettet til autoværksted og overtaget af firmaet Brødrene Rendtorff. Til autoværkstedet hører endvidere et benzinanlæg med salgskontor, som er drevet af Mobil Oil Danmark A/S.

Endvidere har vi følgende kommentarer ang. Arkæologi. Arbejder, der forudsætter udgravning i grunden, kan medføre påbud om midlertidig standsning af arbejdet i henhold til lov om museer mv. §26 (beskyttelse af jordfaste fortidsminder). Opmærksomheden henledes på, at Københavns Bymuseum, som repræsentant for Kulturarvsstyrelsen og som ansvarlige museum, bør kontaktes i god tid, forinden et jordarbejde påbegyndes, således at behovet for arkæologisk forundersøgelse kan afklares med henblik på at imødegå påbud om midlertidig standsning af arbejdet.

Med venlig hilsen

Inger Wiene
Museumsinspektør
Københavns Museum
iwiene@kff.kk.dk
3328 4205

Niels Grumløse
Museumsinspektør
Københavns Museum
nielsg@kff.kk.dk
2688 0773

Pelle Skrubbeltrang
Stud. mag.
Københavns Museum
BA05@kff.kk.dk
3328 4202